

Dr. sc. DRAGAN ROLLER, izvanredni profesor
Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

UTJECAJ POREZA NA PROMET NA TURIZAM

UDK 336.2:338.48(497.5)

Primljeno: 10.10.2002.

Izvorni znanstveni rad

Početak primjene poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj donio je niz problema. Najviše se odrazio na insolventnost tvrtki hotelijerstva i turizma. Rješenja se nalaze u stvaranju prostora za smanjenje poreznog tereta. To se posebno odnosi na uvođenje povlaštene stope PDV-a, manjih stopa posrednih poreza i fiskalnog opterećenja u oporezivanju dohotka i dobiti. Potrebne su i druge mjere fiskalne politike koje će pomoći razvitku turizma.

Ključne riječi: porez na dodanu vrijednost, porezi na promet, turizam, porezni teret, fiskalna politika.

UVOD

Fiskalno zahvaćanje sastavnica je moderne ekonomske politike, međutim, turizam ne trpi oporezivanje. Štoviše turizam traži da se investira u infrastrukturu i da se stvore uvjeti za pružanje usluga koje omogućuju razvitak turizma. Naime, turizam je jako osjetljiv i na cijene i na druge uvjete privređivanja.

Istraživanja u svjetskim razmjerima pokazuju da je faktor rizika ulaganja u turizam među najvećim u odnosu na druge sektore privređivanja. U slučaju prevelikog opterećenja turizma fiskalnim zahvaćanjima posljedice će se očitovati u nedovoljnoj konkurentnosti prema susjednim turističkim destinacijama. Smanjit će se turistički promet što će rezultirati lošim poslovnim rezultatima u turizmu, ali i lošim rezultatima u svim onim sektorima i dijelovima koji zavise od turizma. Daljnje posljedice su povećanje nezaposlenosti, kao i konačno smanjenje BNP-a i dr. Često se pojavljuje situacija da nema koordinacije u fiskalnom sustavu između razine države, preko regija do razine lokalne samouprave. Problem je u tome što se fiskalne obveze nadograđivanjem gomilaju, a rezultat je stagnacija i pad turističke potrošnje uz sve druge negativne posljedice.

1. TURIZAM I FISKALNA POLITIKA

Česte promjene u fiskalnoj politici izazivaju probleme turizmu. Naročite poteškoće izaziva uvođenje novog fiskalnog opterećenja, jer turistička operativa ne stigne obavijestiti svoje agente niti provesti promjene u rezervacijskom sustavu (korekcije cijena i dr.), odnosno tiskati nove cjenike, brošure i dr. Radi visoke osjetljivosti turističke djelatnosti na oporezivanje treba provoditi stalna istraživanja o utjecaju fiskalnog sustava na razvitak turizma. Rezultate istraživanja treba prezentirati javnosti kako bi turizam dobio svoje zasluženno mjesto u nacionalnom gospodarstvu. Samo financijski jaka turistička industrija može osigurati veće fiskalne prihode proračunima i fondovima na svim fiskalnim razinama. Istraživanje učinaka i kvantifikacija utjecaja fiskalnog zahvaćanja u turizmu treba biti stalan zadatak turističkih zajednica i drugih asocijacija u turizmu. Pronalaženje prave argumentacije potpomognute konkretnim rezultatima i istraživanjima omogućuje ishodjenje povoljnijeg statusa turističke djelatnosti na opću dobrobit razvoja turizma ali i svih ostalih dijelova gospodarstva. Pored praćenja domaće situacije nužno je potrebno pratiti promjene u fiskalnoj i drugim dijelovima gospodarske politike konkurentnih turističkih zemalja, kao i mjere koje donose emitivne zemlje iz kojih dolazi većina gostiju.

Ulazne i izlazne pristojbe (takse) moraju biti svedene na minimum uključujući troškove oko izdavanja viza, aerodromske, lučke i druge pristojbe i naknade. Na taj način se izravno utječe na dolazak turista, dakako uz utjecaj i ostalih elemenata gospodarskog sustava i politike. Jače fiskalno zahvaćanje turističke djelatnosti radi njegove osjetljivosti na cijene prije će rezultirati većim padom prihoda od fiskalnog zahvaćanja u cjelini nego željenim većim prihodima. Tako da nitko nije zadovoljan takvim potezom osim konkurencije u susjednim regijama.

Posredni porezi sastavni su dio računa, dok ostali porezi utječu na veće troškove poslovanja. Neutralnost poreza je upitna, posebno u turizmu. To se posebno odnosi na PDV koji se deklarira kao neutralan. Istraživanja pokazuju da je visoka stopa PDV-a na turističke usluge utjecala na pad i stagnaciju u poslovanju turizma tih zemalja. Situacija u turizmu RH je pokazala da je PDV utjecao na ionako loše rezultate naših turističkih i hotelskih tvrtki.

Porezi su samo jedan od elemenata koji utječe na cijene i troškove. Kada se rade analize moraju se u razmatranje uzeti i drugi elementi ekonomske politike. Primjerice, tečaj valuta – precijenjena domaća valuta utječe na smanjenje potražnje zemlje kao destinacije. Kreditno monetarna politika mora biti u funkciji razvoja turizma. Za pripremu turističke sezone treba osigurati na vrijeme i pod povoljnim uvjetima financijska sredstva.

Naš fiskalni sustav nema velikih ulaznih poreza i taksa, ali su zato ostali porezi, doprinosi i druga davanja veliki i snažno utječu na pad turističke potražnje. Međutim, povećanje cijena goriva, kao i povećano oporezivanje nafte i naftnih derivata, može biti uzrokom smanjenog interesa gostiju za naše turističke destinacije. Skupa radna snaga i visoko oporezivanje plaća djelatnika mogu utjecati na skupu domaću turističku ponudu, što rezultira smanjenim rezultatima turističke sezone.

2. UTJECAJ POREZA NA PROMET NA TURIZAM U SVIJETU

O utjecaju sustava poreza, doprinosa, te drugih fiskalnih davanja na razvitak turizma u svijetu se provode stalna istraživanja. Porezi na promet izravno utječu na ponudu i potražnju, te je nužno stalno pratiti kretanja na turističkom tržištu i po potrebi intervenirati smanjenjem fiskalnog zahvaćanja porezima na promet koji utječu na razvitak turističke djelatnosti. Posebno se moraju pratiti i mjere drugih zemalja, naročito susjednih, da se spriječe iznenađenja u lošim rezultatima turističke djelatnosti i smanjenju konkurentske sposobnosti.

2.1. Utjecaj općih poreza na promet na turizam u svijetu

Analize pokazuju da od svih općih poreza na promet u svijetu je najzastupljeniji porez na dodanu vrijednost (PDV). Osim PDV-a u znatnijem broju zemalja primjenjuju se i opći porezi na promet kao što su porez na promet u maloprodaji, te svefazni bruto porez na promet. Utjecaju PDV-a i drugih općih poreza na promet na razvitak turizma mnoge zemlje posvećuju naročitu pažnju. Ovo tim više što se turizam smatra glavnim kreatorom novog posla (zaposlenosti). Pogreške u odabiru odgovarajuće fiskalne politike odražavaju se na cjelokupni gospodarski razvitak. Jače oporezivanje općim porezima na promet smanjuje konkurentsku sposobnost turističke destinacije. Mnoge zemlje pomno analiziraju utjecaj oporezivanja na razvitak turizma. Turizam u mnogim zemljama ima status izvoznika, i to se dakako odražava u nizu fiskalnih olakšica koje koriste turističke tvrtke. Istraživanja pokazuju da povoljno na razvitak turizma utječe nisko oporezivanje ili oslobođanje od poreza na promet proizvoda široke potrošnje, posebice prehrambenih proizvoda, vode, električne energije, plina i drugih energenata za grijanje, poštanskih i telegrafskih usluga i dr.

2.2. Utjecaj posebnih poreza na promet na turizam u svijetu

Prema istraživanjima koje su provodile institucije poput World Tourism Organization (WTO) i International Hotel & Restorants Associations među posebnim porezima vlada vrlo veliko šarenilo. Tu ima mnogo vrsta raznih poreznih, carinskih i boravišnih pristojbi, naknada i drugih davanja. Pored uobičajenih poreza na promet i carina pojavljuju se davanja kao što su: ulazni porezi, izlazni porezi, terminalska zaračunavanja, porezi na turističke usluge, porezi za očuvanje okoline i dr. Analiza svih vrsta posebnih poreza na promet i njima sličnih davanja zahtjeva puno više prostora stoga ćemo se u nastavku osvrnuti na nekoliko primjera utjecaja poreza na promet na poslovanje u turizmu.

2.2.1. Primjer za akcize u SAD

Prema podacima International Hotel & Restorants Associations država New York uvela je 5% posebnog poreza na promet hotelskih soba čija cijena prelazi 100 US\$. To dodatno fiskalno opterećenje učinilo je New York najskupljom turističkom destinacijom u SAD. Procjenjuje se da je direktna šteta hotelskog sektora izazvanom

uvođenjem poreza iznosila 275 milijuna US\$, što je rezultiralo i padom prihoda od poreza. Nakon 4 godine primjene porez je ukinut.

2.2.2. Primjer za PDV u EU

PDV u EU na usluge hotelijerstva i ugostiteljstva kreće se od 3% u Luxemburgu do 25% u Danskoj. Dvije zemlje sa najvećim PDV-om u EU Danska (25%) i Velika Britanija (17,5%) zahvaljujući tome posljednjih godina ostvarile su pad učešća u turizmu Europe. Iako je PDV u načelu neutralan za poslovanje poduzetnika, podaci o učincima PDV-a u praksi pokazuju suprotno. Napominjemo da se prosječna stopa PDV-a na usluge hotelijerstva i ugostiteljstva kreće oko 8,5%.¹

2.2.3. Primjer primjene povlaštene stope PDV-a

Naš se sustav PDV-a temelji između ostalog i na načelima VI-te PDV smjernice Europske unije (Sixth VAT Directive 77/388/EES od 17.05.1977.), koji predstavljaju jezgro sustava PDV-a u EU. Preporuke VI-te PDV smjernice EU utvrđuju primjenu standardne stope PDV-a od 14 do 20% i povlaštene (reducirane) stope od 4 do 9%. Nadajmo se da će se i u naš sustav uvesti povlaštene stope kakve se primjenjuju u zemljama EU. Napominjemo da je u susjednoj Republici Sloveniji od 1.7. 1999. uvedena primjena PDV-a s povlaštenom stopom od 8% za dobra i usluge kao i u drugim zemljama EU.

Povlaštena stopa u EU obično se odnosi na: dobra namijenjena za prehranu i potrebe ljudi i životinja (osim alkoholnih pića), isporuku vode, dobra i usluge za grijanje i osvjetljenje (plin, električna energija, usluge centralnog grijanja), farmaceutske proizvode, medicinska osobna oprema i pomagala za invalide, javni prijevoz putnika, knjige, novine i povremena izdanja, ulaznice za izložbe, predstave u kazalištu, cirkusu, i koncertima, ulaznice za sajmove, muzeje, zoološke vrtove, kina, biblioteke i televiziju, autorska prava i usluge pisaca, kompozitora, izvođača i dr., iznajmljivanje socijalnih stanova i kuća, ulazni produkti za poljoprivredna gazdinstva, smještaj u hotelima, iznajmljivanje mjesta u kampovima, ulaznice za sportske aktivnosti, aktivnosti u svezi blagostanjem i milosrdem, pogrebne usluge i proizvodi, usluge kremiranja, medicinske usluge u bolnicama, usluge zubara, čišćenje ulica i skupljanje i odvoz smeća i otpadaka.

Analiza primjene povlaštenih stopa u EU ukazuju da su one od presudnog značenja za razvitak turizma. Izrazit primjer za to su gubici turističkog gospodarstva u odnosu na konkurentne zemlje u gornjem primjeru primjene visoke stope PDV-a u Velikoj Britaniji i Danskoj. Vidi i podatke o stopama PDV-a u turizmu i hotelijerstvu u Dodatku u Tablici 1.

---

¹ Podatak za 1998. g., a odnosio se na 14 zemalja EU i Norvešku, a i danas se kreće oko sličnih vrijednosti.

Tablica 1. PDV stope značajne za turizam u Europi (%)

Zemlja	Općenito stope PDV-a		Hotelski smještaj	Usluge u restoranima	Hrana	Bezalkoholna pića	Alkoholna pića
	Opće	Povlaštene					
Austrija	20	10	10	10; 20;	10	10; 20	20
Belgija	21	6	6	6; 21;	6; 12; 21;	21	21
Češka	22	5	22	22	5	5	22
Danska	25	-	25	25	25	25	25
Finska	22	6; 12;	6	12; 22;	12	12	22
Francuska	19,6	5,5	5,5	5,5; 19,6;	5,5	5,5	19,6
Grčka	18	8	8	8	8	8	18
Hrvatska	22	-	22	22	22	22	22
Iraska	21	12,5	12,5	12,5	0; 12,5; 21;	21	21
Italija	20	4; 10;	10	10	4; 10;	10; 20;	20;
Luxembourg	15	3	3	3	3; 15;	12; 15;	15;
Madarska	25	12	12	12	12	25	25
Nizozemska	17,5	6	6	6	6	17,5	17,5
Norveška	23	0	0	23	23	23	23
Njemačka	16	7	16	7; 15;	7	7	16
Portugal	17	5; 12;	5	12	17	17	17
Slovenija	19	0; 8;	8	8	8	8	19
Španjolska	16	4; 7;	7	7	4; 7;	7	16
Švedska	25	6; 12	12	25	12	12	25
Švicarska	6,5	2	6,5	2; 6,5;	2	2	6,5
Ujedinjeno Kraljevstvo	17,5	0	17,5	17,5	0	17,5	17,5

Napomena: a) Hrvatska - 0% na kruh i mlijeko, te hotelski smještaj i druge usluge stranim turističkim agencijama;

b) Alkoholna i bezalkoholna pića mogu podlijegati i posebnim porezima - tzv. akcizama.

3. MOGUĆNOSTI SMANJENJA UTJECAJA PDV-A U NAŠEM SUSTAVU

Prije nego pređemo na razmatranja o PDV-u treba reći da je temeljna karakteristika našeg sustava PDV-a da se učinci i obveza PDV-a računaju na razini tvrtke. Pored toga PDV prema teoriji lako može biti neutralan, ako su ispunjeni određeni uvjeti. U razdoblju dok se ne uvedu snižene stope PDV-a za turizam, koje će definitivno povećati financijski bonitet poslovanja hotelskih i turističkih tvrtki poduzetnik si može ublažiti posljedice vodeći odgovarajuću računovodstvenu politiku, posebice glede nabavke nove opreme i povećanih stopa amortizacije.

U primjeru se koristimo povećanom amortizacijom, koja je utvrđena u novom Pravilniku o amortizaciji (Nar. nov. 54/01), ali i ranije je postojalo slično rješenje. U čl. 3. st. 3. Pravilnika o amortizaciji utvrđeno je da porezni obveznik može otpisivati dugotrajnu imovinu u vijeku kraćem od propisanog tim Pravilnikom (tablica stopa), s time da propisani vijek trajanja može skratiti najviše na jednu polovinu. Stopa amortizacije smije biti povećana maksimalno za 100%. To znači da za npr. uredsku opremu, informatičku opremu, software, telekomunikacijsku opremu, cestovna motorna vozila, vozila na motorni pogon i priključne uređaje, čiji je vijek amortizacije propisan Pravilnikom 4 godine (stopa 25%), da se amortizacija može smanjiti na dvije godine (stopa 50%). Dakako, da primjena povećanih stopa amortizacije može smanjiti dobit hotelske tvrtke na nulu. Međutim valja napomenuti da ove kalkulacije ne vrijede ukoliko je već hotelska tvrtka u gubicima, te se prema našim propisima u takvom slučaju ne mogu iskazivati veći gubici na račun ubrzane amortizacije.

U nastavku dajemo pojednostavljen primjer obračuna PDV-a i poreza na dobit na razini hotelske tvrtke, bez vođenja drugih računovodstvenih politika, koji obuhvaća vođenje politike ubrzanog opremanja novom opremom uz primjenu povećane amortizacije (stopa povećana za 100%). Moguće su i druge kombinacije.

	Bez intervencije poduzetnika	Intervencija poduzetnika
1. Zgrada (vrijednost)	350.000 kn	350.000 kn
2. Postojeća oprema	350.000 kn	350.000 kn
3. Nova oprema	0 kn	350.000 kn
4. PDV - pretporez za opremu	0 kn	77.000 kn
5. Amortizacija zgrade	8.750 kn	17.500 kn
6. Amortizacija stare opreme	70.000 kn	140.000 kn
7. Amortizacija nove opreme	0 kn	140.000 kn
8. Troškovi radne snage	300.000 kn	300.000 kn
9. Materijalni troškovi	400.000 kn	400.000 kn
10. PDV - pretporez u troškovima	63.115 kn	63.115 kn
11. Bruto dobit	300.000 kn	158.250 kn
12. Porez na dobit (20%)	60.000 kn	31.650 kn
13. Bruto prihod (bez PDV-a)	1,078.750 kn	1,078.750 kn
14. PDV po izlaznim računima	237.325 kn	237.325 kn
15. Ukupno izlazni računi	1,316.075 kn	1,316.075 kn
16. PDV za uplatiti (14.-10.-4.)	174.210 kn	97.210 kn
17. Ukupne obveze poreza (12+16)	234.210 kn	128.860 kn
18. Razlika (više plaćeno poreza)	105.350 kn	-

Analiza pokazuje da iako je dobit gotovo prepolovljena nabavljena je oprema u vrijednosti od 350.000 kn što premašuje izgubljenu bruto dobit za 146,9%. Na taj način nova ulaganja u hotelske objekte pomažu da se izbjegniju negativni učinci PDV-a na financijski bonitet poslovanja hotelskih tvrtki. Rezultati mogu biti i bolji ako se otpiše prilikom nabavke cjelokupna nova oprema.

U turizam, posebno hotela kao turističke destinacije, nije se zadnjih godina dovoljno ulagalo. Današnji gosti zapadne Europe više nisu zadovoljni razinom usluge koju pružaju naši hoteli, koji su građeni po kriterijima koji su vrijedili prije rata.

Primjerice, poželjno je da svaka soba u hotelu ima televizor povezan na satelitske programe, telefon s izravnom vanjskom vezom, kvalitetnu kupaonicu i sanitarni čvor, klima uređaj i dr. Suvremeni turizam razumijeva i novu kvalitetu izvanpansionske potrošnje, što dakako traži i nova ulaganja u objekte izvanpansionske potrošnje (športski objekti, bazeni, saune, solariji, fitness klubovi, kozmetički i sl. saloni itd.), što dakako povećava atraktivnost turističke destinacije. Investicije u nove kapacitete sadrže i 22% zaračunanog PDV-a, koji se dakako kao pretporez može odbiti od PDV-a zaračunanog u izlaznim računima za pružene ugostiteljske i turističke usluge.

Visoki kriteriji za održavanje hotelskih kapaciteta, traže adaptaciju smještajnih kapaciteta svakih 7 godina. To u grubo znači da svake godine treba uložiti u jednu sedminu nove opreme kao i u adaptaciju objekta. Takva ulaganja podrazumijevaju i zaračunavanje PDV-a koji se kasnije odbija kao pretporez. PDV je sadržan i u svim značajnijim materijalnim troškovima i korištenim uslugama (lož ulje za grijanje, električna energija, usluge telefona, prijevoza, nabavke hrane i pića itd.). Postavlja se samo pitanje, da li hotelijeri mogu iz svog redovitog poslovanja pokriti te troškove? Pogotovu u konkurentskim uvjetima prema drugim zemljama koje imaju niže ulazne troškove. Rješenje je u traženju mogućnosti za snižavanje troškova.

4. PROMJENE U SUSTAVU PDV-A

Dosadašnje Izmjene i dopune Zakona o PDV-u donijele su stanovite pogodnosti za porezne obveznike. Među značajnijim promjenama su:

- a) primjena nulte stope na osnove proizvode kao što su kruh, mlijeko, školske, stručne i znanstvene publikacije i na znanstvene časopise te od 1.1. 2001. na usluge organiziranog boravka stranih turista koje se plaćaju doznakama iz inozemstva;
- b) oslobođenje od plaćanja PDV-a u tuzemstvu prošireno je na: posebne igre na sreću u igračnicama, automat klubovima, te na kladenje; sve usluge prikazivanja filmova, te usluge i isporuke dobara samostalnih umjetnika i umjetničkih organizacija; novčana potraživanja; uvoz besplatnog reklamnog materijala i uzoraka iz inozemstva prema odredbama međunarodnih konvencija; uvoz odlikovanja i priznanja; uvoz robnih marki, patenata, modela i popratnih dokumenata; uvoz isprava, obrazaca i nositelja podataka (službene isprave, pismovne pošiljke i druga dokumentacija za javne natječaje i dr.), uvoz plodova poljodjelstva, ratarstva, stočarstva, šumarstva, ribogojstva i pčelarstva koje uvoze državljani RH sa svojih posjeda u susjednim državama; uvoz naslijedene imovine i dobara; uvoz donacija i dr.;

Najznačajnija promjena koja se odnosi na sve obveznike je mogućnost da se prijava poreza i obveza poreza mora podmiriti do kraja tekućeg mjeseca za proteklo obračunsko razdoblje. Na taj način rok za plaćanje PDV-a se produžuje za 20 dana što ga čini manje teškim u uvjetima slabe naplate. Sličan rok naplate poreza imali smo u starom sustavu poreza na promet.

Međutim, u sustavu PDV tek treba provesti glavne promjene, a to je *primjena povlaštene stope PDV-a* kao što to imaju i druge zemlje EU. Dakako, prije toga treba

smanjiti državni proračun, jer su iz sustava PDV-a prilikom uvođenja izbačene važnije olakšice i oslobođenja, da se ne bi ugrozili prihodi proračuna. U našem sustavu negativne učinke PDV-a otklanjamo djelomice sustavom rastućeg oporezivanja porezom na dohodak. Mnogo jednostavnije bi se ti učinci ublažili uvođenjem snižene stope oporezivanja (npr. 5%), pa i nulte stope PDV-a na sve poljoprivredne, prehrambene i druge proizvode, te druga dobra i usluge koje najviše utječu na životni standard stanovništva. Na taj način dobili bi sustav oporezivanja PDV-om koji je sličan sustavima naših susjeda (Italija, Slovenija). Takav sustav pomogao bi konkurentnosti našeg gospodarstva, pogotovu kad je riječ o općoj razini cijena, a posebice o cijenama vanpansionske potrošnje našeg turizma. Pri davanju oslobođenja i olakšica treba imati mjeru.

Glavni problem s PDV-om u turizmu i hotelijerstvu nije u plaćanju razlike PDV-a, koja je na razini uplata u starom poreznom sustavu, već je u većim ulaznim cijenama, koje se ne mogu prevaliti dalje na goste (posebno strane), pogotovu nakon terorističkih akcija i krize u turizmu u svijetu. Potreba za smanjenjem cijena turističkih i hotelskih usluga stavlja se u prvi plan, kako bi se izdržala sve veća konkurencija. Povrat uplaćenog PDV-a (razlike) u obliku subvencije hotelskim tvrtkama nije dao očekivane rezultate. Rješenje je u uvođenju povlaštenih stopa PDV-a za dobra namijenjena za prehranu i potrebe ljudi i životinja (osim alkoholnih pića), isporuku vode, dobra i usluge za grijanje i osvjetljenje (plin, električna energija, usluge centralnog grijanja), javni prijevoz putnika, knjige, novine i povremena izdanja, televiziju, autorska prava i usluge pisaca, kompozitora, izvođača i dr., ulazne proizvode za poljoprivredna gazdinstva, smještaj u hotelima, iznajmljivanje mjesta u kampovima, ulaznice za sportske aktivnosti, čišćenje ulica i skupljanje i odvoz smeća i otpadaka i druge proizvode od interesa za turističku ponudu. Međutim, radi visokog državnog deficita smanjenje PDV-a barem u dogledno vrijeme izgleda nemoguće. Ovdje treba naglasiti da primjena povlaštene stope npr. kod poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ne znači ujedno i smanjenje obveze PDV-a za hotelijere ako se primjena niže stope ne odnosi i na njih. Samo, ako i hotelijeri primjenjuju sniženu stopu, tada će to utjecati na smanjenje njihovih obveza za PDV.

U našem sustavu PDV-a treba povećati svotu godišnjih prihoda kao obvezu za ulazak u sustav PDV-a. Prijedlog je da se primjerice ta svota od 85.000 kuna poveća na 200.000 kuna. Na taj način dobili bi svotu koja egzistira u sličnom iznosu u razvijenim Europskim državama. U slučaju fondovskih i proračunskih korisnika njima treba ispostavljati R-2 račun tako da obveza PDV-a dospijeva tek kada je račun plaćen itd.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Glavni problem s PDV-om u turizmu i hotelijerstvu nije u plaćanju razlike PDV-a, koja je na razini uplata u starom poreznom sustavu, već je u većim ulaznim cijenama, koje se ne mogu prevaliti dalje na goste, pogotovu nakon kosovske krize i potrebe za smanjenjem cijena turističkih i hotelskih usluga. Povrat uplaćenog PDV-a (razlike) u obliku subvencije hotelskim tvrtkama nije dao očekivane rezultate. Prema našem mišljenju pored ostalog potrebno je i donijeti i druge mjere fiskalne politike za poboljšanje financijskog boniteta poslovanja hotelskih i drugih turističkih tvrtki:

1. U skladu sa Nacionalnim programom zapošljavanja smanjiti doprinose iz plaća i na plaće;
2. Uvesti status tzv. «stalnog sezonca» za djelatnike u turizmu;
3. Povećati neoporezivi osobni odbitak kod poreza na dohodak;
4. Proširiti porezne olakšice u sustavu poreza na dobit i poreza na dohodak koje imaju za cilj razvitak turizma. Posebice vezano uz strana ulaganja, kao i na područjima od posebne državne skrbi, te na otocima.
5. Dugoročno nastavljati sa snižavanjem fiskalnog opterećenja poreznih obveznika;
6. Smanjiti posebne poreze na promet (akcize) koji najviše utječu na poslovanje tvrtki u turizmu. To se posebno odnosi na naftne derivate, alkoholna i bezalkoholna pića, kavu i pivo. Uvesti olakšice i oslobođenja za potrebe turizma (npr. oslobođenje za ulje za loženje i sl.);
7. Uvesti namjenske kredite pod povoljnim uvjetima za obnovu i izgradnju hotela i pripremu turističke sezone itd.;
8. Na lokalnoj razini maksimalno smanjiti najamnine poslovnog prostora u javnom vlasništvu u cilju poticanja razvoja turizma i komparativnih i komplementarnih djelatnosti;
9. Subvencionirati transportne tvrtke u privatnom i javnom vlasništvu radi povoljnijih prijevoznih tarifa u putničkom prometu (npr. prijevoz brodovima, željeznicom, zrakoplovima i dr.);
10. Voditi aktivnu fiskalnu politiku sa ciljem razvoja turizma i hotelijerstva itd.

LITERATURA

1. "Corporate Taxes – A Worldwide Summary", Price Waterhouse, New York, USA, 1996.
2. Crumbley, D. L., J.P. Friedman and S.B. Anders, *Barron's Guide to Tax Terms*, Barron's Educational Series, New York, USA, 1995.
3. Jelčić, Barbara, *Javne financije*, Informator, Zagreb, 1997.
4. Jelčić Božidar i Barbara Jelčić, *Porezni sustav i porezna politika*, Informator, Zagreb, 1998.
5. Jelčić Božidar, *Suvremeni porezni sistemi*, Institut za javne financije Zagreb, Zagreb, 1973.
6. Melville, Alan, *Taxation*, 3rd Edition, Institut of Financial Services, Canterbury, Kent (UK), 1998.
7. Roller, Dragan, *Fiskalna politika u teoriji i praksi*, Informator, Zagreb, 1996.,
8. Roller, Dragan i Milica, Roller, *Porez na dodanu vrijednost i drugi porezi na promet*, Informator, Zagreb, 1998.
9. "The Tax System in Industrialized Countries" Edited by Ken Messere, Oxford University Press, New York, 1998.
10. "Tourism Taxation: Striking a Fair Deal", World Tourism Organization, Madrid, Spain, 1998.

Summary

INFLUENCE OF THE SALES TAXES ON THE TOURISM

Beginnings of taxation in Republic of Croatia with the value added tax (VAT) means a change from "paid realization" system to "invoice realization" system for hotel and tourist enterprises. Some problems with solvency and non liquidity are encountered in hotel and tourism business. Higher investments and use of higher amortization rates could be a way to reduce influence of the VAT. To achieve financial benefits it is necessary to change tax policy: reduce "from" salary and "on" salary contributions rates, to increase untaxable amount of income, to reduce the VAT rates for agriculture, food and tourism, increase tax allowances within the system of profit tax and income tax, etc. The other measures of fiscal policy are also necessary for development of tourism in Croatia.

Key words: fiscal policy, tax rates, taxation, value added tax (VAT), tax allowances, financial benefits, tourism.

Zusammenfassung

EINFLÜSS DER UMSATZSTEUER AUF DEN TOURISMUS

Mit der Einführung des Mehrwertsteuers (MwSt) beginnt in Republik Kroatien die Umänderung von dem System der «Barzahlung» zur «Bezahlung über Rechnung» in den Hotels und in den Tourismusunternehmen. Einige Probleme mit der Solvenz und der Liquidität sind im Hotel und Tourismusgeschäft stimuliert. Höhere Investierung und die Benutzung grösserer Amortisationsraten könnten zu vermindertem Einfluss des MwSt führen. Um finanzielle Gutpunkte zu sammeln ist es notwendig die Steuerpolitik zu wechseln: niedrigere Beitragsraten «aus» dem Gehalt und «auf» das Gehalt einführen, den nicht unter Steuer stehenden Gehaltsteil erhöhen, den MwSt-Satz für Landwirtschaft, Nahrung und Tourismus erniedrigen, die Steuerzulagen innerhalb des Systems des Profitsteuers und Gehaltsteuers erhöhen usw. Andere Massnahmen der Fiskalpolitik sind ebenfalls für die Entwicklung des Tourismus in Kroatien notwendig.

Schlüsselwörter: Mehrwertsteuer, Tourismus, Fiskalpolitik, Steuerbelastung,